

I. Формиране на Единна европейска валутна система.

Основите на европейското валутно сътрудничество са положени с Римския договор от 25.03.1957г., който постави началото на европейската икономическа и политическа интеграция. Но след разклащането на основите на Брешън-Чудската международна валута на система в края на 60-те години и нарушаването на хомогенността на ЕС се породиха идеята за изграждане не само на икономически, но и на валутен съюз.

На 23.03.1971. "Планът Вернер" лансира и обоснова идеята за изграждането на Европейски валутен съюз, с цел да се постигне зона на валутна стабилност за деветте страни – членки на ЕС чрез.

1. Установяване и прилагане на по-устойчиви валутни курсове.
2. Намаляване на отклоненията между тях до възможния минимум.
3. Либерализиране движението на капиталите в рамките на европейското икономическо пространство.
4. Засилване на сътрудничеството и преди всичко на координацията в областта на паричната, предишната и валутната политика и политиката на капиталовите пазари.
5. Развитие и задълбочаване на сътрудничеството между националните емисионни банки и подготовка за изграждането на Европейска централна банка.
6. По-рационално и ефективно уреждане на платежнобалансовите салда между страните – членки на ЕС.

Тъй като “плана Вернер” предвиждаше ограничаване на колебанието на валутните курсове в строго определени рамки се заговори за “валутна змия”. Тя е образно изражение на отклоненията на валутните курсове на страните – членки спрямо основополагащия курс на долара, които отклонения се ограничават в рамките на $\pm 4,5\%$ в двете посоки и наподобяват най-слабите, а долната – най-силните валути.

Европейската “валутна змия” или режимът на подвижните валутни курсове не оправдаха очакванията. В резултат на това се възроди идеята, чието главно поддръжници са Германия и Франция за изграждането на Европейски валутен съюз като елемент и механизъм на европейската интеграция.

Той се утвърждава през месец март 1979г., а целта му се свежда до изграждане в Европа на относително самостоятелна и стабилна валутна зона със собствена валута. Обособяват се четири основни опорни точки за създаване на функциониране на зоната:

1. Създаване на единна европейска валутна единица, наречена ЕКЮ, а в последствие – ЕВРО, като централен елемент на европейската валутна система.

2. Изграждане на валутнокурс и интервенционен механизъм като върху основата на стойностите на ЕВРОто те-участнички, чийто колебания се ограничават до $\pm 2,25\%$.

3. Функциониране на система за кредитиране и взаимопомощ с цел уреждане на смешни, краткосрочни и средносрочни взаимни задължения между участниците.

4. Създаване на “Европейски фонд за валутно сътрудничество, чрез който де се уреждат платежнобалансовите салда между страните – участнички.

От юни 1993г. се разшириха границите на колебанията на валутните курсове до $\pm 15\%$, с цел успокояване на валутните пазари и обратното връщане и включване в системата на националните валути.

Нови акценти постави и нови импулси на Европейския валутен пазар парафирането на 17.03.1986г. Единния европейски акт и преди всичко манифестирания Единен европейски пазар т.е. напълно свободно движение на стоки, услуги, капитали и хора, считано от 01.01.1993г.

През април 1989г. се изработи нов план Делор, чиято съвсем нова крайна цел е създаването на единна, реално функционираща европейска валута – ЕВРО, емитирана и регулирана от единна система национални централни банки, но под ръководството и координацията на Европейската централна банка.

Елементите за въвеждане и прилагане на единната европейска валута – ЕВРО и за изграждане на система от Европейски централни банки са три основни:

I.етап – започна на 01.07.1990г. и трябваше да приключи на 31.12.1993г. Характерното за него бе изграждането и провеждането на добре съгласувана валутна политика, конструирането на добре общата парична единица – ЕВРО, а също така и подготовка за изграждането на банковата структура на ЕС.

II.етап – обхваща периода от 01.01.1994г. до края на 1996г., респективно началото на 1999г. Този етап е най-важен, защото в неговите рамки следва да се изгради Европейския валутен институт.

През вторият етап се подготвиха т.нар. конвергентни критерии, които осигуряват максимално възможно сближаване на икономическите и валутни системи на страните – членки, а именно:

1.Стабилност на цените, респективно ограничаване на инфлацията;

2.Свеждане на бюджетния дефицит до 3% спрямо БВП.

3.Ограничаване на държавния дълг до 60% спрямо БВП.

4..Стабилизиране на лихвения процент по дългосрочните кредити.

5.Валутните курсове да останат в нормални граници без обаче да се уточняват параметрите на тези нормални граници.

На специална пресконференция на холандската банка ING Barings в София в края на месец октомври 1998г., тези параметри бяха сравнени със съответните български показатели. Но те се оказаха много крайно лоши от посочените конвергентни критерии.

Инфлацията за първите шест месеца на 1998г. е 19,9%, лихвите надхвърлят 14%, бюджетния дефицит за 1997г. е 6,2% от БВП и 2,7% за 1998г. Съответно държавния дълг през 1997г. е бил 126,5% от БВП и 105% през 1998г.

Следователно конвергентните критерии ще се прилагат строго и само след тяхното изпълнение съответната страна ще бъде допускана за пълноправен член на валутния съюз.

III.етап – той е завършващия етап, като за преминаването към него се предвижда прилагането на два варианта, а именно:

А)от края на 1996г., но след анализ на резултатите от прилагането на конвергентните критерии и ако ръководните органи на ЕС въз основа на анализа установяват, че тези критерии са достигнали или изпълнени. Това обаче не стана и фактически остава втория вариант.

Б)автоматично преминаване към третия и последен етап от изграждането на

Европейския валутен съюз от 01.01.1999г., ако преди това Съвета на Европа не констатира, че конвергентните критерии са достигнати и не вземе “ръчно” решение за преминаването към финалния етап. След деноминацията на лева в съотношение 1000 към 1, българската валута се котира в коридора 1.97 – 2 лв. за ЕВРО.

II. Въведение на ЕВРОТО като единна разплащателна единица

От 01.01.1999г. стартира фиксирането на разменните курсове на валутите на страните – членки към еврото и помежду им. Същевременно престана да съществува и официалната ЕСИ кошница, а Единната европейска централна банка отвори врати. Правителствата започнаха да имитират бонове и облигации само в евро. В евро бяха преоформени и съществуващите дългове. Стартира и системата TARGET – Трансевропейска автоматизирана система за разплащане в реално време с парични обеми над 50 млн. евро, докато за по-малки трансфери се използва системата ЕВА – Европейска банкова асоциация, Еврото ще се използва и в жво-трансферните между централните банки и търговските кредитни институции.

Въведе се и единната европейска лихва по еврото Euribor, който ще се определя всеки ден в 11:00 часа брюкселско време, и в неговото формиране ще участват лихвите, определени от 57 европейски търговски банки.

Втория етап от прехода започва на 01.01.2002г. когато еврото ще се материализира в реални монети и банкноти. Шест месеца по-късно, от 01.07.2002г. националните валути в страните членки на ЕС ще престанат да съществуват.